

Om at ville være god ved Afrika. Og om fair trade.

Jeg tror, at de fleste mennesker gerne vil være gode. Vi vil gerne give af vores overskud for at give andre mennesker et bedre liv. Sådan har jeg det. Jeg vil gerne hjælpe fattige, flygtninge, ulande. Men sommetider har jeg måske været naiv. Jeg har i hvert fald lært, at man skal være kritisk. Det vil jeg give nogle eksempler på.

Sidst i 90'erne var jeg formand for MS Nordjylland. Det er der ikke noget, der hedder mere. MS har droppet den lokale forankring til fordel for en professionel stab i København. Det giver sikkert flere penge og mindre besvær. Men også mindre demokrati.

Et af mine sidste gøremål som formand var at samle penge ind til et bibliotek i Uganda. Jeg havde holdt et møde med MS's landechef i Uganda for at sikre mig, at en indsamling ville gå til det helt rigtige, som donorerne kunne forholde sig til. Jeg løb selv rundt i Sæby med en løbeseddel, hvor modtagerne af flyeren kunne læse, at de ved at støtte et biblioteksprojekt i Uganda, styrkede udviklingen i Uganda. Meningen var, at donorerne skulle føle et medejerskab af dette projekt, og de skulle så løbende have besked om, hvordan det gik med biblioteket.

Landelederen havde meget fornuftigt sagt til mig: Hvis I samler få penge ind, bliver der råd til flere bøger, og hvis I samler mange penge ind, vil der blive råd til et helt nyt bibliotek, og det er der brug for.

Jeg meldte mig selv som donor, og i et år gav jeg hver måned 200 kr. til biblioteket i Uganda. Men det var svært at få at vide, hvordan pengene blev brugt. Efter et år fik jeg at vide, at man havde mistet tilliden til de folk, der stod bag biblioteket, og at de derfor ikke ville få penge af MS.

I alt nåede jeg at betale 2.400 kr. Men jeg fik aldrig at vide, hvad mine penge blev brugt til. Min idé om at donorerne skulle føle et medejerskab til det projekt, de støttede, blev i den grad gjort til skamme.

Jeg behøver vel ikke at fortælle, at jeg i dag ikke er medlem af MS, og at jeg ikke støtter foreningen.

I årevis var jeg sponsor for en dreng, Stephen, på Mukono Childrenhome i Uganda, drevet af Verdens Børn. Jeg er årligt arrangør af rejser til Uganda, og jeg besøger hvert år børnehjemmet i Mukono. I den forbindelse må jeg have givet Stephen min email-adresse. En dag fik jeg en mail fra ham, om at han var smidt ud af skolen, fordi hans sponsor var stoppet med at betale. Jeg kontaktede Verdens Børn, som straks sendte to mand til Uganda for at finde ud af, hvad der var galt.

De vendte hjem til Danmark, og jeg fik besked om, at revisionen med Børnehjemmet blev skærpet.

Jeg må sige, at organisationen Verdens Børn tog fat på sagen med alvor. At det ikke var nok med en skærpet revision viste sig senere, hvor man blev nødt til at fyre skolelederen og ansætte en ny. Jeg har mødt Kirsten Andersen, som er kontaktperson til Mukono Childrenhome, og ingen kan være i tvivl om, at hun gør et fantastisk stykke arbejde.

Jeg støtter fortsat Verdens Børn, som jeg mener var uskyldig i, at skolelederen havde puttet mine penge i sin egen lomme.

Den tredje sag drejer sig om Fair Trade Danmark.

Jeg driver et galleri, Glocal Art, med afrikansk kunst og design, og jeg har i den forbindelse handlet en del med formanden for Fair Trade Danmark, Morten Ledskov.

Fair Trade Foreningen vil naturligvis gerne have mig som medlem, og jeg går da også ind for de ti principper, som Fair Trade bygger på.

Men jeg mener godt at jeg kan overholde principperne uden at være medlem. Når en afrikansk kunstner får solgt et maleri, som jeg har i kommission, så får han samme procentvise del af salgssummen, som danske kunstnere normalt får i et galleri med dansk kunst – 50 %.

Mit galleri, Glocal Art, har på otte år købt for over 1.300.000 kroner kunst og design i det fattige Afrika, syd for Sahara.

Et af mine største problemer har været, at nogle afrikanere tror, at vi hvide forhenværende kolonialister svømmer i penge, og hvis de kan snyde os, gør de det. Jeg kender én, som har opgivet at handle med Vestafrika, fordi han aldrig kunne tro på det, han blev lovet.

Selv har jeg prøvet at betale for store vasketøjskurve, men hvad fik jeg? Kurve, der kun målte 70-75 % af det, jeg havde betalt for.

Jeg vil kunne skrive en hel kronik om de særlige problemer, der er forbundet med at handle med Afrika, men denne kronik handler om mistillid til danske godhed, så lad mig holde fokus.

I årevis har jeg købt Fair Trade kurve af Hammershus Fair Trade, hvis ejer er formand for Fair Trade Danmark. Formanden, Morten Ledskov, og jeg har for mange år siden været kolleger i AOF. Uden at kende hans indkomst, så er jeg ret sikker på, at han kunne have haft en højere løn, hvis han var fortsat i det job, han havde for 25 år siden, hvor vi begge var AOF-daghøjskoleledere.

Men når jeg møder en ansat fra en Fair Trade – butik, som fortæller mig, at de er en flok, som arbejder gratis for at sælge primært afrikanske produkter, så reagerer jeg som forretningsmand: I handel skal der tjenes penge. Bæredygtig handel er ikke identisk med godgørelse.

En lille ulandsforening, Genvej til Udvikling, prøver at hjælpe gennem handel. På et kvartal har den solgt for under 2.000 kr. Det hjælper jo ikke noget i det store perspektiv. Foruden de 1.300.000 kr. til Afrika syd for Sahara har jeg købt for 500.000 kr. i Tunesien.

Jeg indrømmer, at jeg har tjent for lidt. Jeg har nok været en dårlig forretningsmand. Men jeg tror på, at jeg kommer til at tjene penge. Det er mit mål. Lyder det forkert (?): Jeg vil tjene penge på stakkels afrikanere! Hvis jeg var ansat i MS, ville jeg være et godt menneske, som arbejdede for gode vilkår. Som "kapitalist" er jeg ond. I nogens øjne.

Ved at sælge afrikansk kunst støtter jeg kreative miljøer i Afrika, og netop evnen til at tænke kreativt er måske det største aktiv i dansk erhvervsliv. Hvad ville Struer være uden B&O, og hvad ville B&O være uden kreative designere? I Afrika kniber det med nytænkning, men kunstnerne fører an og udvikler nye produkter. Det kan jeg give flere konkrete eksempler på.

Det er vigtigt, at folk ude i de små samfund kan tjene penge ved små landbrug og brugskunst. Men det er store virksomheder som Sadolin, der kan skabe udvikling, som virkelig bidrager til økonomisk udvikling.

Jeg mener, at vi skal stoppe med at betragte afrikanere som stakler. De må lære at få de politiske systemer til at fungere. Og de må tage fingeren ud af r—hullet og bestille noget. Og så må de lære at være ærlige i handel.

For godt et år siden kom Morten til Nordjylland, og han fortalte min kone, at to svenske damer søgte partnere til en container fra Mombasa.

Jeg meddelte Morten, at jeg godt ville have nogle varer med containeren, og at jeg sikkert godt kunne fylde en halv container.

Mine varer skulle leveres i Nairobi, og containeren skulle afgang fra Mombasa den 1. februar 2020.

Morten Ledskov var meget aktiv omkring den container, men der er jo ikke noget ulovligt i at ville servicere et par svenske damer.

Det viste sig dog at være en dårlig aftale, idet de svenske damer sprang fra aftalen. Jeg måtte meddele Morten, at jeg jo havde på skrift, at vi var to parter om den container, og jeg ville ikke betale for deres part. Nej, det kom jeg ikke til, lovede Morten Ledskov.

Jeg havde købt varer i Østafrika, som fyldte 12 m³.

Morten Ledskov ville have mig til at betale den fulde pris for fragten fra Nairobi til Mombasa, hvad jeg nægtede – vi var jo to, der skulle have varer med containeren. Nej, påstod Morten. De to damer ville selv have sørget for transport til Mombasa. Da jeg fastholdt, at jeg kun ville betale 50 %, bøjede han sig.

Men det var ikke den eneste gang, Morten Ledskov prøvede at snyde mig. Han sendte mig en faktura, hvor han krævede betaling for 14 m³. Da jeg brokkede mig over, at han havde lagt to kubikmeter til min del af containeren, ringede han mig op, og prøvede at overbevise mig om, at der var 14 m³. Det endte dog med at han bøjede sig. Jeg ville nemlig have at vi skulle måle lasten, når den kom til Danmark, og så ville det blive dokumenteret, at jeg havde ret. Det vidste Morten Ledskov godt - han ville snyde mig.

Det gjorde han også, hvad angår kubikmeterprisen. Den var så høj, at jeg reagerede. Jeg havde aldrig bedt Morten Ledskov om at hjælpe mig. Han havde bedt mig om at hjælpe to svenske damer.

Det endte med, at jeg betalte lige så meget for 12 kubikmeter, ca. 40 % af en hel container, som jeg plejer at betale for en hel container.

Jeg bad Morten Ledskov vise mig sin faktura fra speditørfirmaet, men det ville han ikke. "Det er jo min pris," som han sagde.

Men Fair Trade drives på grundlag af 10 principper, som alle er gode. Det andet princip lyder, at der skal være transparens i regnskabet.

Morten Ledskov, formand for Fair Trade Danmark, overholder altså ikke selv principperne for Fair Trade. Hvad er det hele så værd?

Hertil kommer, at Fair Trade – foreningerne i Afrika, er så dårligt organiseret, at man kun kan få dem godkendt ved at beskrive dem og på det grundlag få dem godkendt.

Jeg må indrømme, at Morten Ledskov er en flittig mand, og at han har købt for enorme summer i Vestafrika. Al respekt for det.

Men smuldrer troen på Fair Trade ikke, når formanden i Danmark selv overtræder principperne?

EU's udenrigsminister, Josep Borrell Fontelles, har en vision om at få flyttet produktion fra Kina til Afrika. Det vil mindske Kinas politiske styrkeposition. Det vil forkorte transportudgifterne.

Og så vil det gavne Afrika. Det er klart, at et Fair Trade – princip om retten til at organisere sig vil være afgørende. På sigt vil det virkelig kunne ændre ved, at afrikanere skal betragtes som nogle sølle mennesker, hvor vi kloge europæere er nødt til at komme med vores gode råd om handel og produktion, for eksempel vores råd om transparens i regnskaber.

Kort efter min dårlige oplevelse med Fair Trade – formanden i Danmark, tilkendegav jeg min interesse for at være aktiv i et projekt, som SuG (Seniorer uden Grænser) var ved at sætte på skinner, og som skulle realiseres i Mbale, en stor by i det østlige Uganda ved grænsen til Kenya. Projektet hed "Street Children and Female Inmate Empowerment through Skills Training towards Economic Support and Self Reliance". Når man har set gadebørn tumle hjernedøde rundt i Kampalas gader efter at have sniffet lim, så lød det som et virkelig godt projekt. Og hvem vil ikke gerne bidrage til at give kvinder uddannelse. SuG opgav imidlertid projektet, inden det kom i gang. Man fandt nemlig ud af, at de mennesker i Uganda, som havde beskrevet projektet, havde været smarte og skrevet om en nød og elendighed, som gør gode danskere bløde om hjertet. Men gadebørn findes ikke i Mbale – det er et problem i Kampala, ikke i Mbale.

Projektet rummede de rigtige ord, men projektbeskrivelsen bestod af en opdigtet problematik, som skulle sikre en god projektlederløn til et par ugandere.

SuG lavede heldigvis en god research før man opgav at søsætte projektet.

Vær god, men ikke naiv!

Frede Hansen